

Historisk Studenttidskrift 2025

Omslagsbild: "Symbolical Head" (1893), ur *Picture Magazine*, Vol. 1, 1893, s. 205, Public domain.

Färggraderad och bearbetad av Klara Nielsen Styrman.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Presentation av redaktionen

Chefredaktören har ordet

Artiklar

Måns Höög Kvalificerade för Kvallen och Sotröjningen? : Om resandefamiljen Nords suppliker för bosättningsrätt i Huddunge socken under 1800-talets första hälft 1–20

Filip Örn På tröskeln till välfärd och demokrati: Rumslig makt och samhällsomvandling i Upplands Väsby 1900-1923 21–39

Julius Ljungström Att få tillbaka en bit av sitt gamla jag: Gammalsvenskbyborna i svensk dagspress under sommaren 1929 40–55

Willy Malmquist Ghost of Orientalism 56–72

Essäer

Otto Arborén En ofödd ödesgemenskap : Elin Wägner och Paneuropa 73–84

Josefin Björkqvist Memoaren ur marginalen: 1900-talets moderniseringsprocess skildrad genom en livsberättelse från Värmland 85–94

Klara Nielsen Styrman En dröm, ett gyckelverk: En 1700-talstolkning av 1600-talets häxprocesser 95–103

Malin Magnusson Who are the Peoples of the Earth?: Greenlandic Inuit Heritage at the National Museum of Denmark 104–113

Debattartiklar

Robin Petersson Finjusterade mätinstrument 114–121

Carl-Mikael A. Teglund Neutralitetens skugga: Sveriges roll och skuld under andra världskriget 122–128

Recensioner

David Henderup Larsson David Larsson Heidenblad & Johan Östlings *Kunskapshistoria: en introduktion* (2024) 129–131

Willy Malmquist Pavol Jakubecs *Navigating Relationships in Exile: Norway, Czechoslovakia, Poland, and Small State Diplomacy in Second World War* London (2024) 132–134

Ylva Aspelin Anders Burmans *Den sista idealisten – Viktor Rydberg och hans tid* (2024) 135–137

PRESENTATION AV REDAKTIONEN

Nike Stolpe Wikström, chefredaktör

Nike är doktorand i idéhistoria vid Stockholms universitet. Hennes forskningsintressen rör sig i gränslandet mellan känslornas idéhistoria och posthumanism, och hennes avhandlingsprojekt handlar om sensibilitet inför och genom icke-mänskliga djur under 1700-talet. Hon har en masterexamen i idé- och lärdomshistoria (Kritiska studier, GU), en kandidatexamen i idé- och lärdomshistoria och en i psykologi (LU).

Agnes Holmberg, redaktör

Agnes har en masterexamen i Historiska studier vid Lunds universitet, en kandidatexamen i historia och en kandidatexamen i idé-och lärdomshistoria (båda vid LU). Hon intresserar sig främst för modehistoria, med särskilt fokus på hur mode relaterar till kropp och moral. Masteruppsatsen behandlade hur medelklassens kvinnoideal konstruerades genom mode under sent 1800-tal i Sverige.

Anna Arvidsson, redaktör

Anna har en masterexamen i Historiska studier vid Lunds universitet och har sedan tidigare en kandidatexamen i historia också från Lunds universitet. Hennes intresseområden är breda, men rör sig främst i 1900-talets omvälvande tid med en nyfikenhet på stora samhällsfenomen och dess uttryck, kvinnans föränderliga roll i samhället och universitetshistoriska skiften. Hennes masteruppsats avhandlade vetenskapliga ideal bland kvinnliga docenter och professorer inom humaniora med utgångspunkt i 1900-talets andra hälft.

August Ramberg, redaktör

August läser masterprogrammet i Historiska studier vid Lunds universitet. Har avlagt en kandidatexamen i historia (LU) och skriver under hösten en kandidatuppsats i konsthistoria (LU) vid sidan av masterstudierna. Han har ett särskilt intresse för hur politiken och staten i Sverige påverkat formspråket och arkitekturen under folkhemmet. Under verksamhetsåret 2025–2026 är August ordförande i Konsthistoriska studentföreningen Pictura.

Elias Kihlberg, redaktör

Elias läser en master i Rysslands- och Eurasienstudier vid Uppsalas universitet och har tidigare studerat historia, ryska och ukrainska vid Lunds universitet. Han har ett särskilt starkt intresse för östeuropeisk historia och slaviska språk.

Viktor Wretström, redaktör

Viktor är doktorand i historia vid Centre for Privacy Studies, Köpenhamns universitet, med projektet *Reaching and Breaching Privacy in Garden Spaces*, vars forskning berör trädgårdar som mötesplats från den romerska antiken till det tidigmoderna. Han skrev sin masteruppsats i historia vid Lunds universitet om politisk kultur och om att åldras i den romerska republiken.

Fanny Olsson, redaktör

Fanny läser en master i Öst- och Centraleuropastudier vid Lunds universitet, där hon även har tagit en kandidatexamen i historia. Hon har dessutom studerat i Polen och är för närvarande praktikant på svenska ambassaden i Bukarest. Fanny har ett stort intresse för både turismhistoria och minnesstudier, särskilt relaterat till Rumänien.

Hedvig Holsti Heijbel, redaktör

Hedvig har en masterexamen i idé- och lärdomshistoria från Lunds universitet, en kandidatexamen i idéhistoria från Södertörns högskola och studerar i nuläget förlagskunskap på Stockholms universitet. Hon intresserar sig främst för idéer i skärningspunkten mellan politisk historia och utbildningshistoria kring sekelskiftet 1900. I sin masteruppsats studerade Hedvig relationen mellan den kommunistiska barnrörelsen Pionjärernas pedagogik och deras utopiska visioner i 1920- och 30-talets Sverige.

Klara Nielsen Styrman, Webbredaktör

Klara har en kandidatexamen i historia från Lunds universitet, efter inledande studier i Umeå, och läser nu en master i idé- och lärdomshistoria vid LU. Hennes intressen är förankrade i norra Sverige med fokus på folkligt och spirituellt arv. Hon har även arbetat som forskningsassistent i ett projekt om relationen mellan Siam och Skandinavien under sekelskiftet 1800-1900, vilket väckt vidare intresse för skogsindustri och den industrialistiska andans spridning.

Tack till...

Eva Svenborn Johansson, Alva Kledzik, Sofia Nilsson, Julius Ljungström, Julia Kjellgren Sten, Sofia Zackariasson, Ellen Saarinen och August Oscarsson för korrekturläsning, Klara Nielsen Styrman för omslag, ni som granskat numrets texter samt *Historisk studentidskrifts* Advisory Board, bestående av Anna Nilsson Hammar, David Larsson Heidenblad och Henrik Rosengren.

REDAKTÖREN HAR ORDET

Plats, identitet och berättande

Ordet plats kommer från grekiskans *plateia* – torget där människor samlades, handlade och berättade. Platsen är därför inte enbart en geografisk punkt, utan en yta där liv korsas. Här växer identiteter fram, binds samman, förhandlas och omformas. Berättelsen kan i sin tur betraktas som den väv som håller platsen levande. Genom berättelser kan en plats laddas med minnen och betydelser, bäras över generationer och bli något mer än mark och byggnader. Detta nummer rör sig i skärningspunkten mellan plats, identitet och berättelse: livsöden som sökt rotfäste men mött motstånd, lokala förändringar som speglar samhällsomvandlingar, identiteter prövade i migrationens och moderniseringens vågor samt nya källmaterial som vidgar vad historia kan vara.

Inledningsvis berättar Måns Höög i sin artikel, ”Kvalificerade för Kvallen och Sotröjningen?”, en gripande historia om en resandefamilj under 1800-talets första hälft som söker ett hem att få rota sig på. Trots att kringresande i Sverige uppmanades att upphöra med det ordningsstörande resandet och i stället bli integrerade, bofasta och nyttiga delar i samhällsgemenskapen nekades resandefamiljen Nord att flytta in i stugan som de byggt. I artikeln får vi läsa om familjens försök att få stanna för god frejd, arbetsförtjänster och rättigheter.

Därefter närmar vi oss i stället en mer platsbunden historia. I gränslandet mellan stad och land vid förra sekelskiftet möter vi Filip Örn's ”På tröskeln till demokrati och välfärd” – en lokalstudie av Stockholmsförorten Upplands Väsby som visar hur samhällsskiftet bokstavligen tog plats. Genom begrepp som rumslig makt och patriarkalism följer texten orten år 1900–1923 när godsens patriarkala ordning bryts upp av industri, folkrörelser och växande kommunal styrning.

Vi flyttar oss sedan några år fram i tiden men stannar kvar i Sverige på 20-talet och får bevittna en annan del av samhället i förändring. I Julius Ljungströms text ”Att få tillbaka en bit av sitt gamla jag” berättas det om när en stor grupp svenskar från dåvarande Ukrainska SSR flyttade tillbaka till Sverige sommaren 1929. Nyhetsrapporteringen om händelsen speglar de idéer om nationell identitet och modernitet som var i rörelse under denna tid.

Slutligen tar vi oss långt bort från Sverige och från pappersarkiven: Willy Malmquist utmanar vilken typ av källmaterial som historikern kan använda sig av genom att undersöka hur västerländska orientalistiska föreställningar, japansk självorientalisering och marknadslogik möts och formar historia i videospelet *Ghost of Tsushima* (2024) som utspelar sig i Japan på 1200-talet.

Bland essäerna fortsätter diskussionen om föreställningar, plats och identitet, även här inledningsvis med en koppling till Japan. Den japansk-österrikiske kosmopoliten Richard von Coudenhove-Kalergi fångas av Otto Aborren upp som upphovsman till den paneuropeiska tanken som Elin Wägner introducerar i Sverige i essän ”En ofödd gemenskap”.

Den samhällsförändring som Wägner adresserar upplevdes inte bara av kosmopoliterna. Genom ett livsöde i marginalen berättar Josefin Björqvist om dessa i essän ”Memoaren ur marginalen”. Tage Carlsson från Sillerud socken i Värmland genomlevde stora samhällsförändringar i och med Sveriges moderniseringsprocess under 1900-talet.

Det förflutna är däremot inte alltid stillsamt. Klara Nielsen Styrman vandrar på sin barndoms stigar i Ångermanland och möter den plats där en av Sveriges största massavrättningar i fredstid ägt rum. I ”En dröm, ett gyckelverk” reflekterar Styrman över skillnaderna i 1700-talets tolkning av häxprocesserna i Torsåker, som ägde rum ett sekel tidigare. Inte bara samhället förändras, också berättelser och syn på trolldom.

Diskussioner om plats och identitet är förstås inte bara ett historiskt fenomen, men de har historia. I essän ”Who are the Peoples of the Earth?” gör Malin Magnusson en kritisk, historisk kontextualisering till den idag så omdebatterade platsen Grönland. Grönländskt arv lyfts här fram med både dess potential för självständighet och emancipation och som det verktyg för kolonialt styre det har varit och fortfarande är idag.

Nytt för årets nummer är debattartiklarna: Robin Peterson argumenterar för att humanister tydligare måste artikulera sitt värde, medan Carl-Mikael A. Teglund diskuterar Sveriges ansvar för judestämpeln i tyska pass. Dessutom publicerar vi recensioner av tre nyutkomna verk. Recensioner i en studenttidsskrift är särskilt viktiga eftersom de inte bara uppmärksammar nya publikationer, utan också visar hur ett verk tas emot. Få grupper läser förmodligen så mycket som historiestudenter, och vi är stolta att kunna spegla några av dessa mottaganden.

I år har vi glädjande fått in dubbelt så många bidrag som förra året, och redaktionen har vuxit. Hela den tidigare redaktionen sitter kvar, och de nya starka tillskotten är Anna Arvidsson, Hedvig Holsti Heijbel, Klara Nielsen Styrman, August Ramberg och Elias Kihlberg. Intresset för tidskriften är stort. Tack vare den större redaktionen har fler bidrag kunnat antas, även om urvalet fortfarande har behövt vara snävt. Vi fortsätter med dubbelblind granskning och har involverat fler studenter i korrekturläsning. Vi gläds åt att flera tidigare skribenter och redaktörer gått vidare till doktorandtjänster – ambitionen att vara en brygga mellan studentlivet och akademien är fortsatt vår drivkraft.

Nike Stolpe Wikström, chefredaktör
Stockholm, september 2025